

บันทึก

เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย

กระทรวงพาณิชย์มีหนังสือ ที่ พณ.๐๒๐๔/๓๘๙๓ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๑ ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นทางกฎหมายว่า “มูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย” ตามมาตรา ๘๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะมีความหมายเช่นเดียวกับ “เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย” ตามมาตรา ๘๙๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ และหากในกรณีที่บริษัทประกันภัยใช้สิทธิบอกล้างโมฆียะกรรมสัญญาประกันชีวิตตามมาตรา ๘๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และในกรมธรรม์ประกันชีวิตไม่ได้กำหนดตารางมูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยไว้จะต้องให้บริษัทประกันภัยจ่ายค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยตามมาตรา ๘๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แก่ผู้เอาประกันภัยในจำนวนเท่าใด และจะเท่ากับจำนวนค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อสำนักงานประกันภัยกระทรวงพาณิชย์จะได้ยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

ข้อหารือดังกล่าว ของกระทรวงพาณิชย์ มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาเพียง ๒ ประเด็น คือ

๑. มูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย ตามมาตรา ๘๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความหมายเช่นเดียวกับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย ตามมาตรา ๘๙๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่

๒. เมื่อสัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะตามมาตรา ๘๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และถูกบอกล้างแล้ว และในกรมธรรม์ประกันชีวิตไม่ได้กำหนดตารางมูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ไว้ บริษัทประกันภัยจะจ่ายค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยตามมาตรา ๘๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้กับผู้เอาประกันในจำนวนเท่าใด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๓) ได้พิจารณาปัญหากฎหมายทั้งสองประเด็นดังกล่าวแล้วมีความเห็น ดังนี้

(๑) คำว่า “ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย” ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “redemption value” มีความหมายแตกต่างไปจากคำว่า “ค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย” ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “surrender value” ทั้งนี้เพราะการได้คืนซึ่งค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยนั้น มาตรา ๘๙๒^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของ

^๑ มาตรา ๘๙๒ ในกรณีบอกล้างสัญญาตามความในมาตรา ๘๖๕ ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้น

ผู้รับประกันภัยที่จะต้องคืนให้กับผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้นเฉพาะในกรณีที่ผู้รับประกันภัยได้บอกกล่าวโมฆียกรรมตามมาตรา ๘๖๕^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อได้มีการบอกกล่าวโมฆียกรรมแล้ว สัญญาประกันภัยนั้นย่อมเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก และคู่กรณีย่อมต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยต้องคืนเงินทั้งหมดที่ได้รับจากผู้เอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้นเพื่อให้ได้คืนมาซึ่งกรมธรรม์ประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยได้ออกไปให้แล้ว มูลค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยจึงหมายถึงเงินทั้งหมดที่ผู้รับประกันภัยได้รับไว้ มิฉะนั้นแล้วจะถือไม่ได้ว่าคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามมาตรา ๑๓๘^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนทางบริษัทผู้รับประกันภัยจะเรียกค่าใช้จ่ายที่บริษัทต้องเสียไปในการทำสัญญาจากผู้เอาประกันภัยได้หรือไม่นั้น เดิม ในกรณีนี้ บริษัทประกันภัยซึ่งเป็นคู่กรณีตามความหมายของมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงย่อมมีสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายจากผู้เอาประกันภัยได้ แต่จะเป็นจำนวนเท่าใดเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องพิสูจน์ต่อไป

ส่วนคำว่า “ค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย” นั้น ตามมาตรา ๘๙๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หมายความว่า จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับคืนในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาประกันภัยก่อนที่สัญญานั้นจะครบกำหนดโดยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไปในการคืนค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย ผู้รับประกันภัยไม่จำเป็นต้องคืนเงินที่ผู้รับประกันภัยได้รับไว้ทั้งหมดให้แก่ผู้เอาประกันภัย ทั้งนี้ เพราะการบอกเลิกสัญญาตามมาตรา ๘๙๔^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้มีกฎเกณฑ์ไว้แน่ชัดว่า ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิเลือกรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัยได้

(๒) โดยที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๒๘ (๕) ได้บัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีกำหนดอัตราเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยและเงื่อนไขในการจ่ายเงินดังกล่าว โดยกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีกำหนดค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยไว้ด้วย และในทางปฏิบัติบริษัทประกันชีวิตก็ได้กำหนดอัตราเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยไว้ใน

^๒ มาตรา ๘๖๕ ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือในกรณีประกันชีวิตบุคคลอื่นการใช้เงินยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี ร้อยอยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้แจ้งให้ผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่าร้อยอยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ

ถ้ามิได้ใช้สิทธิบอกกล่าวภายในกำหนดเดือนหนึ่ง นับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกกล่าวได้ก็ดี หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันทำสัญญาก็ดี ท่านว่าสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไป

^๓ มาตรา ๑๓๘ โมฆียกรรม เมื่อบอกกล่าวแล้ว ท่านให้ถือว่าเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก

ถ้าบุคคลใดได้รู้หรือควรจะได้รู้ว่าเป็นโมฆียะ เมื่อบอกกล่าวแล้ว ท่านให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รู้ว่าการนั้นไม่สมบูรณ์

ในการนี้ให้ผู้เป็นคู่กรณีได้กลับคืนยังฐานะเดิม และถ้าเป็นพันวิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้แทน

^๔ มาตรา ๘๙๔ ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ด้วยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป ถ้าและได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปีไซ้ ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย

กรรมธรรมด้วย ฉะนั้น เมื่อตารางอัตราค่าเวนคืนกรรมธรรมประกันภัยเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันภัย ก็ย่อมถือได้ว่า ฝ่ายผู้เอาประกันภัยยอมตกลงตามอัตรานั้น อัตราเงินค่าเวนคืนกรรมธรรมประกันภัยนี้เป็นอัตราที่กำหนดตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๑๐ และใช้กับกรณีผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาประกันภัยตามมาตรา ๘๙๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น แต่จะนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์การคำนวณค่าไถ่ถอนกรรมธรรมประกันภัยตามมาตรา ๘๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ ดังเหตุผลที่ได้กล่าวไว้แล้วตาม ๑.

(ลงชื่อ) อมร จันทรมบูรณ์

(นายอมร จันทรมบูรณ์)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๒๒